

I. Deskripció:

Daniel Spoerri román származású alkotó, 1930-ban született Galacon.

Mű anyaga, méretei: vegyes technika, farostlemez; 80,2 x 160,3 x 43,5 cm

Körök, koncentrikus formák és diagonálisok, melyek keresztbe-kasul szelik át a kép mezejét. Egy téglalap formájú asztallapot látunk 90 fokkal elfordítva, rajta tányérok, tálak, evőeszközök és ételmaradékok sokasága. Rothadó szerves táplálék és ehetetlen anyagok rendezett káosza. Az asztalon színes billiárdgolyók az étel helyén. Játékgolyók, melyek formailag és színvilágukban passzolnak a környezetükbe, de érzékeljük, hogy nem az „eredeti” helyükön vannak. Ezek csupán díszletek? A címből kiindulva egy folyamat, történés (fluxus, happening) eredményének tekinthetjük az ott felejtett mosatlant. Egy desszert elfogyasztása után a rögzített pillanatból műalkotás lett.

II. Hangulat, jelentésbeli tartalmak kibontása:

Ami a mű kompozícióját illeti, nem egy tudatosan beállított elrendezés, mégis felfed valamit. A fehér tányérok horizontálisan elnyújtott körkompozíciója és az evőeszközök irányának nagyrészt befele mutatása mind-mind rávilágítanak az étkezés mint társasági szokás bensőségességére. Ebbe az intim szférába nyerünk most betekintést.

„Ez egy miniatűr kis színdarab, amelynek cselekményét reggelinek vagy vacsorának hívják.”¹A nyolcszemélyes, szereplős „harmadik fogás” érdekessége az evőeszközök inverz használata, hiszen általában egy normális desszerthez, mondjuk egy tortához nem kést, hanem villát használunk. Itt azonban, ha jól megfigyeljük, javarészt a kések voltak bepiszkítva és talán összesen két villa. Ha megnézzük a címet, talán felfedezhetjük azt a turpisságot, hogy nem akármilyen fogyasztói voltak ennek az asztalnak, hanem művészek a javából, akik talán meg akarták viccelni Spoerri, a vendéglátót ezzel a rendhagyó étkezési móddal.

III. Szélesebb kontextusok feltárása, művészeti, kulturális, politikai kontextusok, összefüggések

Spoerri az élet nyomait rögzíti valamilyen meghatározott pillanatban, így sikerül megállítania az időt és szembehelyezni a zajló és múlandó életet az örökkévalósággal, a képzőművészet közegében.

Spoerri számára a művészet nem luxus, ezekből az objektivekből arra lehet következtetni, hogy a művészet az alapvető létszükségletekhez, a táplálékbevitelhez kötődik, ennyiben nincs köze a kreativitáshoz, virtuozitáshoz, szépséghez: a valóságról szól. Realista képet „fest” saját koráról, a leghitelesebb módon, imitáció nélkül, pusztán felfedve azt. Spoerri az újfajta realizmust műveli (az újrealizmus – Nouveau réalisme – irányzatának alapítója Párizsban), melyben megfosztja a művészetet az illúziótól, és lecsupaszítva mutatja a valóságot. A korábbi realista irányzatokkal szemben, melyek a valóság minél élethűbb és realiztikusabb másolatában látták a művészet értelmét, Spoerri saját korának politikai elnyomásaiból és háborúiból kiindulva rákényszerül illúziók nélkül (ún. détrompe l’oeil, vagyis dezilluzionáló képeket készíteni), pusztán önmagukban mutatni meg az igazságot.

¹ Daniel Spoerri művek 1960–2001, Ludwig Múzeum Budapest, Kortárs Művészeti Múzeum, Katalógus a 2001–2003-as vándorkiállítás anyagából, Kivonat a német kiadáshoz, 2002, 38.

A Duchamp-féle ready-made gesztusával élve valódi, kész objektumokat használ fel, és nem alakítja át őket. „Riadót kell fújnunk minden olyan esetben, amelyben a fikció elfedi a valóságot (...). Általában és tömör formában annyit mond, hogy ne hagyjátok, hogy megtévesszenek a valóság különböző jelnyelvekbe foglalt megszépítései, bagatellizálásai és elkendőzései.”² Hiszen gyakran tapasztalni azt, hogy a politika erőteljesen beleavatkozik a művészeti szférákba is, és innen próbál titkon nyomást gyakorolni ideológiai nézeteivel a közönségre. Spoerri és a mozgalom más képviselői is ezt akarják kiszűrni alkotásaikból. Ezért is nincs jelen a szubjektum (aki befolyásolható, és aki befolyásol) közvetlen módon, az ember csak annak lenyomata a tárgyban. Az objektumok, a tárgyak nem hazudnak, inkább hű lenyomatai a társadalmi valóságban az emberközelségnek és a civilizációnak. Az igazság mindig a tárgyban rejlik, amit a szubjektum nem képes kimondani, azt megmutatják „ők.” Nos, erre a műre kivetítve ezt a gondolatot talán kiolvashatjuk belőle, hogy az elrendezést Spoerri valóban a sorsra bízta, de saját bevallása szerint ő az, aki ezeket az asztalokat előkészíti. Szóval ez a kérdés azért valahol még nyitott marad.

Ne feledkezzünk meg a kép műfaji besorolásáról, mely leginkább a csendélethez kötődik. Az asztalról szemmel láthatóan mindent elfogyasztottak, az élet édes örömeit, ha abból indulunk ki, hogy ez tulajdonképpen desszert volt. Lehet szó egyfajta nagyon erős társadalombírálatról is, hiszen ekörül az asztal körül emberek ültek. Amit maguk után hagytak, csak mosatlan, bűzös edények. A hedonizmus mocskosságot szül, és bepiszkítja az életünket. Érthetjük akár így is? Ha allegorikusan az asztallapot mint múlandó életünk tableau-piège-ét (csapdaképét) nézzük, nem tagadhatjuk le, hogy van egy ilyen olvasata is. Mi mást mutatnak a tárgyak, ha nem a „vihár utáni csendet”, a szükséglet kielégítése utáni nyugodt állapotot? Ám ez a csendes, nyugodt állapot nem azonos a korábbi csendéletek érintetlenségével. Ez inkább egy folyamat eredménye. Van előzménye és lesz következménye is, de jelenleg egy kimerevített pillanat az időben. Spoerri ránk bízta a szabad interpretációt, pontosan amiatt, hogy csak megmutat, és nem ábrázol. Ő is ugyanolyan kívülállója a történéseknek, amilyenek mi vagyunk. Az előkészítés és szituációteremtés gesztusával él, de nem avatkozik be az eseményekbe, nem is tudja befolyásolni azokat.

Bibliográfia:

- Daniel Spoerri művek 1960–2001, Ludwig Múzeum Budapest, Kortárs Művészeti Múzeum, in: Katalógus a 2001–2003-as vándorkiállítás anyagából, Kivonat a német kiadáshoz, 2002.
- <http://www.ludwigmuseum.hu/site.php?inc=mutargy&muld=700&menuld=67>
- <http://www.danielspoerri.org/>

-

² Hans Saner: Daniel Spoerri objektművészetének politikai dimenziójáról, in: Daniel Spoerri művek 1960–2001, Ludwig Múzeum Budapest, Kortárs Művészeti Múzeum, Katalógus a 2001–2003-as vándorkiállítás anyagából, Kivonat a német kiadáshoz, 2002.